Toetsbeleidsplan

2026-2028

Lekpoort College

Instemming MR

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 1
Inleiding 2
Wie we zijn: onze kernwaarden 2
Toetsdoelen: waarom we *willen* toetsen 3
1. Uitgangspunten 4
2. Functies van toetsen 5
3. Toetsvormen 6
Algemeen 6
JIJ! toetsen 7
Digitaal toetsen 8
4. Kwaliteit van toetsen en kwaliteitsborging 8
Formats en toetsmatrijzen 8
Toetsing op verschillende niveaus 8
Toetsinstructie 8
Lay-out 9
Toetsproces 9
Kwaliteitsborging toetsen 10
Bewaken toetskwaliteit 12
5. Toetsing in de praktijk (afname, beoordeling, herkansing etc.) 12
6. Determinatie & advies (overgang) 19
7. Taken, bevoegdheden , verantwoordelijkheden 19
Deskundigheid 20
Kwaliteitscultuur 20
Rollen/taken verantwoordelijkheden 20
Bijlage 1: format toetsmatrijs 22
Bijlage 2: toetsinstructie onderbouw 27
Bijlage 3: toetsinstructie SE 28
Bijlage 4: kwaliteitscriteria schriftelijke toets 30
Bijlage 5 : Begrippenkader 33

Inleiding

Voor je ligt het toetsbeleidsplan van onze school. In dit document beschrijven we onze visie en ons beleid ten aanzien van toetsing die recht doet aan onze visie op onderwijs. Deze visie hebben wij vertaald naar een toetsbeleidsplan dat aansluit bij de ontwikkelingen op het Lekpoort College en waarin wij schoolbrede kaders hebben opgesteld voor toetskwaliteit en -kwantiteit en vormen van toetsing.

We zetten op een rij wat we verstaan onder toetsing, welke doelen we hebben met toetsing, en op welke manieren we die doelen het beste kunnen bereiken. Belangrijk daarbij is wat bij ons past – bij wie we zijn, bij de cultuur van onze school. Daarom stellen we onze kernwaarden vast en beschrijven we welke visie en afspraken daarbij passen.

De grote lijnen en basisafspraken in dit beleidsplan worden bindend voor alle betrokkenen. De verdere en specifiekere uitwerking van dit toetsbeleid in de praktijk moet vooral op het niveau van docenten zelf en in de secties plaats gaan vinden. We zien dit plan als een levend document waar we de komende jaren verder aan willen werken, centraal en in de secties.

We formuleren ons toetsbeleid aan de hand van drie invalshoeken, te weten:

- **Kernwaarden**: Wie zijn we? Wat is onze visie op onderwijs en toetsing?
- **Toetsdoelen**: Waarom willen we toetsen?
- **Afspraken**: Welke richtlijnen willen we hanteren rond toetsing?

Wie we zijn: onze kernwaarden

Als toetsbeleidscommissie hebben we nagedacht over wat ons als school kenmerkt. Welke woorden komen bij ons op als je ons vraagt om onze school te omschrijven? Hoe worden we gekend? Wat wordt er over ons gezegd, door onze leerlingen, hun ouders, op schoolpleinen van basisscholen, en door onszelf als personeelsleden? Wat merk je daarvan in onze praktijk van alledag? Met andere woorden, wat zijn onze kernwaarden? Want het is natuurlijk belangrijk dat onze visie op toetsing in lijn is met onze kernwaarden.

Zo komen we op de volgende vijf kernwaarden die centraal staan op Lekpoort College:

1. Kwaliteit van onderwijs – docenten zijn sterk in hun vak.
2. We hebben oog voor het kind/de leerling. We zijn een veilige, kleinschalige school, waar wij ons richten op de relatie met de leerling.
3. Wij bieden een breed aanbod van onderwijs en zijn toekomstgericht. Dat komt naar voren in de sterke profielen, de kans klassen, de nieuwe leerweg en het decanaat.
4. Wij zijn sterk verbonden met de regio.
5. Wij zijn kleinschalig en praktijkgericht. Het Lekpoort College is een overzichtelijke weinig bureaucratische school met vriendelijke docenten en gezelligheid.

Toetsdoelen: waarom we *willen* toetsen

We hebben onszelf de vraag gesteld: waarom willen we toetsen? De antwoorden hebben we verzameld en samengebracht in de onderstaande toetsdoelen. Wij willen toetsen:

1. Om **inzichtelijk** te maken wat de voorgang en het niveau van een leerling is.
2. Om leerlingen te **motiveren** en te **stimuleren** om te leren.
3. Om leerlingen voor te bereiden op hun **toekomst in de maatschappij**. We werken naar het eindexamen toe en bereiden je voor op de prestatiegerichte maatschappij.
4. Als meetpunt voor de **kwaliteit** van het onderwijs

Toetsbeleid

Het toetsbeleidsplan maakt onderdeel uit van onze bredere visie op toetsing, die aansluit bij de visie op onderwijs en ambities van de school. Ons toetsbeleid gaat over de visie op toetsing van een school, de relatie tussen toetsing en het onderwijs zelf, en de afspraken die er op school gemaakt

zijn over toetsing. In het toetsbeleidsplan worden missie en visie van de school verbonden met de toetsdoelen. Deze worden uitgewerkt in afspraken over de hoofdlijnen van het toetsbeleid, afspraken over de toetsorganisatie, en afspraken over borging en verantwoording. Deze afspraken zullen besproken worden in de onderstaande hoofdstukken.

Disclaimer

Daar waar in het toetsbeleid gesproken wordt over toetsen, bedoelen we nadrukkelijk de theoretische toetsen waarvoor geleerd moet worden.

1. Uitgangspunten

Een toets is een hulpmiddel waarmee we nagaan of de leerdoelen zijn bereikt. Het biedt een moment waarop we meten hoe goed kennis en vaardigheden beheerst, begrepen en toegepast worden. Dit meetmoment legt niet alleen een basis voor de volgende periode, maar kan ook inzicht verschaffen in het niveau en de prestaties van de leerling. Toetsen zijn (gestandaardiseerde) methoden om de kennis, vaardigheden, begrip of capaciteiten van een leerling te beoordelen.
Daarnaast bieden toetsen waardevolle feedback aan zowel leraren als leerlingen. Hierdoor worden zwakke punten geïdentificeerd en maatwerk aangeboden.

We vinden het belangrijk om met betrekking tot toetsing voorspelbaarheid bij leerlingen te creëren. Dit doen we aan de hand van de volgende acties:

- Voor de onderbouw (klas 1, 2 vmbo/tl/havo/vwo en klas 3 havo) wordt er een programma toetsing onderbouw (PTO) opgesteld. Hierin worden alle af te nemen toetsen voor een schooljaar opgenomen. Het betreft een overzicht waarin staat welke toetsen er worden afgenomen per periode. Dit document is altijd aan wijzigingen onderhevig. . Het PTO wordt opgenomen in het vakwerkplan.
- Voor de bovenbouw geldt dat leerlingen ruim voorafgaand aan een schoolexamen (SE) inzicht hebben in de leerstof die getoetst gaat worden.
- Door middel van formatief handelen worden de leerlingen beter klaargestoomd voor SE’s, PO’s, SO’s en PW en hebben zij een realistischer beeld van wat zij kunnen verwachten.

Naast dat de wijze van toetsing inzicht moet geven in de kwaliteit van het onderwijs en het begeleiden van iedere individuele leerling naar het diploma dat bij hem of haar past, wil het Lekpoort College ook dat het een bijdrage levert aan het vergroten van het eigenaarschap bij de leerling.

Op het Lekpoort College:

- Wordt in de onderbouw al vanaf de brugklas summatief getoetst om de voortgang van de leerling te kunnen evalueren en daarbij tussentijds te bepalen of er een hulpvraag is waarmee de leerling verder kan worden geholpen. In het tweede leerjaar kan zodoende halverwege het jaar gedetermineerd worden. Over determinatie en advies is meer te vinden in Puntsgewijs.
- Wordt vanaf de start van de leerling op onze school door de docenten op diverse manieren aandacht besteed aan formatief handelen om de leerling meer inzicht te laten krijgen in hoe hij of zij leert en hoe daar nog stappen in te maken zijn. Doel is het vergroten van de betrokkenheid en het eigenaarschap van de leerling bij zijn of haar eigen leerproces.

2. Functies van toetsen

Toetsen worden in de eerste plaats als middel gebruikt om meer informatie over onze leerling te verkrijgen. Hierbij hebben wij het streven om de leerling kwalitatief goede toetsen voor te leggen. Niet alle lesstof hoeft getoetst te worden. De vakgroep maakt een onderbouwde keuze welke lesstof getoetst wordt. Hierbij wordt rekening gehouden met de kerndoelen en eindtermen.

We maken onderscheid tussen de volgende verschillende functies van toetsen:

- **Formatieve functie**: formatief evalueren is een benadering waarbij leraren continu het leerproces van hun leerlingen monitoren, begrijpen en ondersteunen met als doel het leren te bevorderen. Het draait om het verzamelen van informatie over waar de leerlingen staan in hun leerproces, het begrijpen van die informatie, en het gebruiken ervan om vervolgstappen te bepalen in het onderwijs.

  Op deze manier is er meer eigenaarschap bij de leerling en zullen de succescriteria verbeteren. Wij willen dus cyclisch werken naar een summatief einddoel. Een cruciaal aspect van formatief handelen is het geven van effectieve feedback. Deze feedback is gericht op het ondersteunen van het leerproces van de leerlingen door hen inzicht te geven in hun sterke punten, hun groeimogelijkheden en hoe ze hun leerstrategieën kunnen verbeteren. Het gaat erom dat

leerlingen begrijpen wat ze goed doen, waar ze nog aan moeten werken en hoe ze dat kunnen bereiken.

- De **summatieve** of selectieve functie (toetsen van het leren): dit houdt in dat een leerdoel of onderdeel wordt afgesloten met een cijfer. Het doel is om te bepalen of de beoogde leerresultaten op het gewenste niveau zijn behaald. Hier hangt wel een beoordeling aan vast en telt in de onderbouw mee op het rapport. Bij de (voor)examenklassen telt deze beoordeling mee voor het examendossier.
    - De **evaluatieve** functie (reflectie): naast het beoordelen van leerlingen, biedt toetsing ook inzicht in ons eigen functioneren, zoals de kwaliteit van lessen, toetsen en het onderwijs zelf. Deze informatie kan worden gebruikt om het onderwijs en de toetsing te verbeteren.

3. Toetsvormen

Algemeen

In de onderbouw (klas 1, 2 vmbo bk, kt, th en hv l en klas 3 havo) neemt men summatieve toetsen af. Deze tellen op het rapport mee voor de overgang. In de bovenbouw (klas 3 en 4 vmbo/tl en klas 4 en 5 havo) spreekt men van SEschoolexamens (SE's). De resultaten van deze toetsen tellen mee voor het examendossier.

Bij de toetsen die afgenomen worden, onderscheiden wij de volgende toetscategorieën:

- Kennistoetsen: mondelinge toetsen en schriftelijke toetsen (proefwerk, schriftelijke overhoring).
    - Proefwerk (pw): een schriftelijke toets waarbij een bepaalde afgeronde hoeveelheid getoetst wordt. De leerling weet van tevoren welk deel van de leerstof hij/zij moet beheersen en wat de weging hiervan is.
    - Schriftelijke overhoring (so): dit is een schriftelijke toetsing van een beperkte hoeveelheid lesstof. De leerling weet van tevoren welk deel van de leerstof hij/zij moet beheersen en wat de weging hiervan is.
- Vaardigheidstoetsen: luistertoets, mondelinge toets (bij talen), praktische vaardigheidstoets.
    - Luistertoets: een toets waarbij de leerling schriftelijk vragen beantwoordt tijdens of na het beluisteren van geluids- en/of videomateriaal.
    - Mondelinge toets (bij talen): een toets waarbij de spreekvaardigheid van een bepaalde taal getoetst wordt.

- Praktische opdrachten: werkstuk, verslag, schrijfdossier, fictiedossier, presentatie, project.
    - Werkstuk: een geschreven tekst die door de leerling is opgesteld op basis van eigen onderzoek en/of een opdracht die van tevoren opgegeven is.
    - Verslag: een geschreven tekst die door de leerling is opgesteld nadat bepaalde activiteiten zijn uitgevoerd en/of een verslagformulier is ingevuld.
    - Schrijfdossier: een map die door de leerling wordt bijgehouden met daarin schrijfopdrachten.
    - Literatuurdossier of fictiedossier: een map die door de leerling is bijgehouden met daarin uitwerkingen van literaire opdrachten.
    - Practicum: een praktisch onderzoek waarbij de leerling begeleid wordt door een docent en/of TOA.
    - Presentatie: een lezing/voordracht of een mediapresentatie.
    - Project: een opdracht waarbij de leerling een eindproduct ontwikkelt.
- Handelingsdelen
    - Een opdracht die deel uitmaakt van het schoolexamen, zoals een praktische opdracht, die voldoende moet worden afgerond. Er wordt geen cijfer gegeven.

In klas 4 en 5 havo kunnen bovenstaande toetscategorieën gebruikt worden om zowel formatief als summatief te toetsen. In aanloop tot de summatieve toetsen in de SE-weken, zet men formatief handelen in om te kijken in hoeverre de leerling de betreffende leerstof beheerst.
In dit document wordt de term toets gebruikt voor alle toetsvormen die in de bovenstaande toets categorieën besproken zijn.

JIJ! toetsen

Sinds het schooljaar 2021-2022 maken we schoolbreed gebruik van methode onafhankelijke toetsen. Het gaat hier om JIJ!-toetsen. Deze toetsen worden aangeleverd door bureau ICE. Het betreft digitale vaardigheidstoetsen in de vakken Nederlands, Engels en rekenen. De afname vindt eenmaal of tweemaal per jaar plaats. Op basis van deze resultaten wordt er in overleg met mentor en leerling een plan opgesteld zodat leerlingen, indien nodig, extra ondersteuning kunnen krijgen bij een van de bovenstaande vakken. Het behaalde resultaat wordt online met de leerling gedeeld. Meer informatie over de JIJ! toetsen is te vinden in het beleidsstuk over de JIJ! toetsen.

Digitaal toetsen

Bij enkele schoolvakken wordt gebruik gemaakt van een digitale toetsomgeving. Digitaal toetsen is alleen toegestaan binnen een beveiligde toetsomgeving. De tools waar bij (moderne vreemde) talen gebruik van wordt gemaakt zijn:

- Facet: bij Nederlands.
- Woots: bij Nederlands, Duits en Engels.
- Learnbeat: bij Duits en Engels
- Test Correct: bruikbaar voor alle vakken. Dit is ons hoofdsysteem.
- Musicbox: bij muziek.

4. Kwaliteit van toetsen en kwaliteitsborging

Formats en toetsmatrijzen

In het schooljaar 2022/2023 is er een aanzet gedaan tot implementatie van toetsmatrijzen. In bijlage 1 staan de formats opgenomen die gebruikt kunnen worden. Toetsmatrijzen dienen als blauwdruk van een toets/opdracht waarin de volgende onderdelen staan opgenomen:

- Welke toetstermen vormen de basis voor de toets/opdracht?
- Op welk niveau moeten de toetstermen worden opgenomen in de toets/opdracht?
- Uit hoeveel (deel)opdrachten of onderdelen bestaat de toets/opdracht?
- Wat is de weging tussen de deelopdrachten, de onderdelen of beoordelingscriteria?

De sectievoorzitters hebben hier een workshop over gevolgd en zullen de benodigde informatie delen met hun sectiegenoten.

Toetsing op verschillende niveaus

Wij bieden onderwijs aan op verschillende niveaus, te weten in de onderbouw: b/k, k/t, t/h en h/v. In de bovenbouw bieden wij de volgende niveaus aan: basis, kader, tl en havo. De toetsen die wij aanbieden hebben vragen op deze verschillende niveaus.

Toetsinstructie

Voor alle mogelijke af te nemen toetsen in de onderbouw (zie toetsvormen) geldt dat deze voorzien zijn van een standaard toetsinstructie. Hierin staan tenminste de volgende onderdelen vermeld: de

beschikbare tijd, het aantal te behalen punten en de toegestane hulpmiddelen en/of bronnen. Het format voor deze toetsinstructie is te vinden in bijlage 2. Elke vakdocent dient de juiste informatie in te vullen en toe te voegen aan de af te nemen toets.
Voor SE-toetsen geldt een aangepast format. Deze is te vinden in bijlage 3.

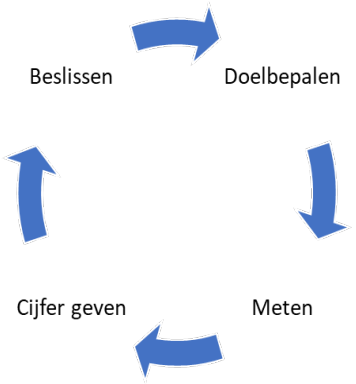
Lay-out

Alle toetsen worden ontworpen in lettertype Arial / Calibri met puntgrootte 12.
Ten behoeve van de kwaliteit van onze toetsen willen we een schoolbrede uniformiteit in niveau (inhoud), opbouw en lay-out van de toetsen. Toetsen moeten valide, betrouwbaar en bruikbaar zijn. Toetsdoelen en criteria zijn opgenomen in het (PTO) voor de onderbouw en Programma Toetsing en Afsluiting (SE) voor de bovenbouw.

Toetsproces

Om kwalitatief goede toetsen te ontwikkelen, te beoordelen, te evalueren en te borgen is het goed om een toetsproces te stroomlijnen volgens vaste stappen. Een toetsproces wordt beschreven in een toetscyclus waar gebruikt gemaakt wordt van verschillende toetsfasen. De toetscyclus kan worden beschouwd als een PDCA-cyclus voor toetsen. Validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid zijn belangrijke kwaliteitsaspecten die in elke fase aan bod komen.
De toetscyclus van het Lekpoort College gaat uit van vier fasen:

1. Doelbepalen (Plan-fase), waarbij de toetsdoelen en de doelstelling van de toetsen worden bepaald.
2. Meten (Do-fase), de toetsconstructie en afname vindt plaats: toetsvormen worden gekozen, de toets wordt ontworpen en de vragen worden samengesteld, waarbij de kwaliteitscriteria als relevantie, objectiviteit, specificiteit e.d. worden gebruikt, beoordelingsmodel wordt opgesteld met heldere criteria en een passende normering. Belangrijk instrument in deze fase is de toetsmatrijs. Het afnemen van de toets en het nakijken.
3. Cijfers geven (Check-fase), de resultaten worden bekeken, de cesuur bepaald (zak/slaaggrens), cijfers toegekend en het resultaat teruggekoppeld, en tot slot;

4. Beslissen (Act-fase), nabespreking van de toets waarbij deze wordt geëvalueerd op zijn kwaliteit, evaluatie en bijstelling.

Kwaliteitsborging toetsen

Bij de borging van de toetskwaliteit wordt de PDCA-cyclus gehanteerd (Van Berkel et al., 2014). Jaarlijks wordt het toetsbeleid binnen de secties geëvalueerd, zodat de nieuwe doelen en activiteiten in de vakwerkplannen kunnen worden verwerkt. Periodiek wordt er door de teams/secties toegezien op de kwaliteit van de uitvoering van de verbeteractiviteiten.

Doelbepalen (Plan-fase): het voorbereiden en ontwikkeling van toetsen

Binnen de secties worden afspraken gemaakt over de toetsdoelen en de doelstelling van de toetsen. Deze en andere afspraken worden vastgelegd in een vakwerkplan. Het vakwerkplan is een jaarplan waarin de vakgroep vastlegt welke globale doelen op het gebied van kennis en vaardigheden gehaald moeten worden, welke stof wordt behandeld en wanneer toetsing plaatsvindt. De vakinhoud wordt vastgelegd in een vakwerkplan, maar ook in het PTO en SE. Elke vaksectie levert per vak een jaarplan in. Het jaarplan is een werkdocument en vormt een leidraad voor elke docent die het vak geeft.

Meten (Do-fase): het ontwerpen en de afname van de toetsen.

Voor elke toets wordt een toetsmatrijs opgesteld, deze dient als blauwdruk bij de samenstelling van een goede toets. Het zegt wat over het type vragen in de toets, maar hoeft niets te zeggen over de moeilijkheidsgraad van een toets. Een toetsmatrijs vormt een instrument bij het ontwerpen van een toets. Ook het gebruik van een taxonomie (een indeling van toetsvragen in verschillende categorieën, die bijvoorbeeld verschillen in denkniveau) wordt sterk aangeraden, omdat een taxonomie, net als de toetsmatrijs, een hulpmiddel is om te komen tot goede toetsen. Het gebruik en opstellen van toetsmatrijzen worden een onderdeel van de kwaliteitsborging van toetsen. Het ontwerpen en het borgen hiervan ligt bij de secties

Bij de toetsconstructie wordt uitgegaan van het vier-ogen-principe. Er is minimaal één persoon die de toets, het correctiemodel en de normering opstelt en minimaal één vakcollega die de toets controleert zowel op lay-out als op inhoud en de normering. Pas als alle docenten die betrokken zijn bij de toets het eens zijn wordt de toets vastgesteld. In bijlage 4 zijn de kwaliteitscriteria voor schriftelijke toetsen opgenomen.

Bij de afname van toetsen wordt gewerkt met de kaders zoals beschreven in het toetsbeleidsplan de praktische gang van zaken over toetsen. Het beoordelen van leerlingenwerk vindt eveneens in deze fase plaats.

Cijfers geven (Check-fase): de evaluatie van de resultaten

Na afname van de toets worden de resultaten van de toets geëvalueerd en door vakdocenten onderling besproken. De normering vindt plaats aan de hand van vooropgestelde eisen en/of cesuur. Indien aanpassing van het correctiemodel dan wel de normering nodig zijn, vindt er een overleg met de vakdocenten plaats totdat zij hierover overeenstemming hebben bereikt.

Beslissen (Act-fase): het verbeteringen of aanpassen

Toetsanalyse vindt plaats op basis van:

- Opvallend slecht of goed gemaakte toets (vergelijk resultaat met andere klassen)? De verantwoordelijkheid van het constateren van afwijkingen en het analyseren daarvan ligt bij de secties.
- Opvallende verdeling van de scores binnen een klas? Hoe is deze te verklaren?
- Of bepaalde vragen opvallend goed of slecht gemaakt?

Geeft de beantwoording van bovenstaande vragen de docent aanleiding om de toets, de toetsinstructie en/of de normering bij te stellen, dan worden deze in de het sectieoverleg of met vakdocenten besproken. Als de sectie besluit tot een aanpassing van het correctiemodel dan wel van de normering, wordt deze voor alle klassen waarin de toets is afgenomen toegepast. Er volgt een aanpassing van de toets voor gebruik in een volgend schooljaar.

Het samenstellen van toetsen en de beoordeling is een wezenlijk en gewichtig onderdeel van het takenpakket van vakdocenten en vaksecties. Daarom is het van belang dat dit onderwerp door de secties met enige regelmaat wordt besproken, herijkt en opnieuw vastgesteld. Het ligt voor de hand dit na elke toetsweek/rapportperiode te doen, maar in ieder geval aan het eind van een schooljaar. De vaksectie is daarmee wat betreft toetsing weer klaar voor het volgende schooljaar.
De kwaliteit van toetsen wordt gewaarborgd door de toetsen op verschillende momenten te evalueren. Zo is er een evaluatiemoment na de toets, met de collega´s die dezelfde vakken geven en dezelfde toets afneemt. Maar ook vóór de toets afname om de vraagstelling te bekijken of het aansluit bij de behandelde lesstof en leerdoelen.

Om te controleren of een toets valide, betrouwbaar en bruikbaar is gebruiken we een afsprakenkader/checklist waar toetsen aan moeten voldoen (zie bijlage 3).
Om toetskwaliteit te kunnen waarborgen hebben alle betrokkenen voldoende tijd nodig om dit te kunnen bewerkstelligen. Tijdens het sectieoverleg zal er bijvoorbeeld aandacht worden besteed aan een keuze voor de taxonomie, het opstellen van toetsmatrijzen en het evalueren van toetsen. De toetskwaliteit zal worden meegenomen in de overlegstructuur en de jaaragenda.

Bewaken toetskwaliteit

Voorwaarden om de toetskwaliteit te bewaken zijn:

- Dat de toetsen de kerndoelen en eindtermen dekken;
- het niveau van de toets aansluit bij de lesstof en het niveau van de leerling;
- jaarlijks worden de toetsen steekproefsgewijs gecontroleerd door de vaksecties en de examencommissie;
- er vindt jaarlijks evaluatie plaats m.b.t. de toetsen;
- vaksecties komen geregeld bij elkaar om tijdens deze momenten te werken aan de toetskwaliteit.

5. Toetsing in de praktijk (afname, beoordeling, herkansing etc.)

Docenten dienen een toets (onderbouw) / SE (bovenbouw) minimaal één week van tevoren aan te kondigen in Magister. Hier staat ook in vermeld wat de leerstof is en wat er mogelijk van hen wordt verwacht mee te nemen. Bij het plannen van een toets is het de verantwoordelijkheid van de docent om erop toe te zien dat er niet te veel toetsen gepland staan.

Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- De eerste lesweek na iedere schoolvakantie is toetsvrij. In deze week mogen er geen toetsen worden opgegeven en/of worden afgenomen. Voor praktische opdrachten geldt hierop een uitzondering.
- Elke maandag na een schoolvakantie is huiswerkvrij. Als de eerste lesdag op dinsdag is, is dit geen huiswerkvrije dag.

Afname

- De toets wordt afgenomen in een omgeving die geschikt is. Geschikte ruimte: ruimte waar concentratie kan worden gewaarborgd.
- Bij SE-toetsen wordt het examenreglement gevolgd.

- Een toets moet binnen de beschikbare tijd afgenomen kunnen worden.
- In de onderbouw wordt, indien nodig, gebruikgemaakt van regulier toetspapier. In de (voor)examenklassen wordt gebruikgemaakt van examenpapier.
- Wanneer een toets digitaal wordt afgenomen, is het de verantwoordelijkheid van de leerling om hiervoor de juiste middelen bij zich te hebben.
- Op het moment dat er in niet - (voor)examenklassen sprake is van fraude (spieken, onrechtmatig hulpmiddelen inzetten e.d.) zal deze onregelmatigheid als volgt worden opgepakt: bij de eerste keer volgt een uitgesproken waarschuwing, bij de tweede keer wordt het cijfer 1,0 geplaatst.
- Wanneer een leerling uit een (voor)examenklas betrapt wordt op spieken/fraude, zal bij deze onregelmatigheid beroep gedaan worden op het examenreglement.

Beoordeling

- De beoordeling van een gemaakte toets vindt plaats aan de hand van een van tevoren gemaakt correctiemodel.
- De toetsen die in de reguliere lessen worden afgenomen, worden binnen twee werkweken (volgens 1,0 fte) beoordeeld en het resultaat wordt binnen die tijd ook ingevoerd in Magister. Met werkdagen bedoelen we de schooldagen in een week van maandag tot en met vrijdag. Dit betreffen niet de werkdagen van een docent. Ook een docent die twee dagen werkt, moet binnen tien werkdagen (twee werkweken) het cijfer gepubliceerd hebben.
- De resultaten van de toetsen die in een schoolbrede toets - of SE-week worden afgenomen, worden pas na de laatst gemaakte toets in de toets- of SE-week bekend gemaakt.
- De gemaakte toets wordt in de klas besproken zodra deze door iedereen gemaakt is. De leerling heeft het recht de gemaakte toets in te zien en deze te bekijken met het nakijkmodel.
- Bij afwezigheid van een leerling zal de code INH (inhalen) worden ingevoerd in Magister.
- Bij het invoeren van toetsen in Magister zal bij de omschrijving gebruik worden gemaakt van de volgende begrippen:

Toets	**… met nummer**		**Niveau**

PW (proefwerk, eindtoets) SO (schriftelijke overhoring) PO (praktische opdracht; tekening, verslag, poster, practicum) MO (mondelinge overhoring)	H (hoofdstuk) Bl. (blok) Th. (thema) Un. (Unit)	Onderwerp (indien ruimte)	B (basis) K (kader) T (tl) H (havo) V (vwo)

- De omschrijving van de toetsen in Magister hangt af van de soorten toetsen in bovenbouw of onderbouw.

Herkansen en inhalen onderbouw

- Gemaakte proefwerken en SO's (in de onderbouw) zijn niet herkansbaar. Uitzonderingen in overleg met vakdocent / mentor.
- Gemiste proefwerken en SO's kunnen worden ingehaald tijdens een schoolbreed georganiseerd inhaalmoment, ook wel toetsinhaaluur genoemd. Dit toetsinhaaluur vindt een keer per week plaats.
- De docent stemt de afspraak af met de leerling en noteert de afspraak in de Magisteragenda van de leerling. Wanneer een leerling niet komt opdagen bij het toetsinhaaluur, is de leerling ongeoorloofd absent en wordt er volgens verzuimreglement gehandhaafd. Het inhaalmoment zal doorschuiven en er zal per mail contact worden opgenomen met ouders en de betreffende vakdocent. Hieronder staat de procedure in stappen uitgelegd:
    - Leerling is ziek bij regulier toetsmoment → docent plant een inhaalmoment en noteert deze afspraak in Magister.
    - Leerling mist 1e inhaalmoment bij toetsinhaaluur → de surveillant van het toetsinhaaluur maakt een melding van de afwezigheid van de leerling bij de aanwezigheidscoördinator en de vakdocent. De vakdocent plant een nieuwe afspraak. Hierin staat direct de nieuwe datum van het eerstvolgende inhaalmoment. Deze afspraak wordt door de vakdocent in Magister gezet.
    - Leerling mist 2e inhaalmoment bij toetsinhaaluur → de surveillant van het toetsinhaaluur maakt een melding van de afwezigheid van de leerling bij de vakdocent, coördinator leerlingzaken (clz) en de aanwezigheidscoördinator. De clz pakt dit op en maakt met de leerling een nieuwe afspraak. Bij bijzonderheden informeren surveillanten de mentoren.

Herkansen en inhalen bovenbouw

- Alleen herkansbare SE-toetsen (te vinden in de SE-boekjes) kunnen herkanst worden.
- Gemiste SE-toetsen dienen binnen drie weken ingehaald te zijn. De docent stemt de afspraak af met de leerling en noteert de afspraak in Magister.
- Leerlingen die een SE komen inhalen moeten zich kunnen legitimeren aan de hand van hun schoolpas en/of ID-kaart.
- Als een leerling niet komt tijdens het SE-inhaaluur, wordt gehandeld in overeenstemming met Examenreglement.

Hoeveelheid toetsen

Leerlingen mogen per week maximaal drie toetsen krijgen: 2 proefwerken en 1 SO. PO's vormen een uitzondering op de regel. Een gepland PO in diezelfde week is toegestaan, want deze is ver van tevoren gepland. Op één dag kunnen er maximaal twee toetsen worden afgenomen. Als de week vol zit, moet de docent een toets op een ander moment inplannen. Hierbij geldt dat 1-uursvakken voorrang krijgen voor 2-uursvakken of 3-uursvakken.

Tijden toetsen

- Tijdens reguliere lesweken hebben de toetsen een duur van maximaal 45 minuten + 15 minuten tijdsverlenging voor de leerlingen die hier recht op hebben.
- Tijdens SE-weken voor de examenklassen wordt het normale rooster gevolgd. Voor een toets kan weliswaar twee uur geroosterd worden. Dit is afhankelijk van het onderwijsniveau en inclusief uitloop voor leerlingen die recht hebben op tijdsverlenging.

Toetsweken

Docenten zijn voor aanvang van het nieuwe schooljaar op de hoogte van de planning over de toetsweek voor de onderbouw en SE-weken voor de bovenbouw. Duidelijk is wanneer de toetsweek is en wanneer de toetsvrije weken zijn. Hierbij geldt dat de twee schoolweken voorafgaand aan een toetsweek toetsvrij zijn. Hierin mogen geen schriftelijke toetsen worden afgenomen. De deadlines voor praktische opdrachten mogen wel gepland worden in deze toetsvrije weken.
In toetsweken, waarin alle klassen een toetsweek hebben, wordt er een apart toetsrooster gedraaid. Een klas heeft in een toetsweek minimaal vijf en maximaal 10 toetsen. Het rooster van de toetsweek wordt minimaal twee weken voorafgaand aan de toetsweek aan leerlingen en leraren verspreid.

Leerstof toetsweek

Minimaal drie schoolweken voor de start van een toetsweek is de leerstof voor de onderbouw per vak per leerjaar per afdeling bekend en deze wordt in één totaaloverzicht gedeeld met leerlingen en ouders. Voor leerlingen in het voorlaatste examenjaar en examenjaar staat de leerstof in de pta-app.

Hulpmiddelen

Algemene hulpmiddelen voor alle leerlingen:

- Woordenboek Nederlands.
- Grafische en niet-grafische rekenmachine (afhankelijk van de toets of dit wel of niet toegestaan is).
- Binas (afhankelijk van de toets of dit wel of niet toegestaan is).
- Woordenboek Engels, Duits, Frans (afhankelijk van de toets of dit wel of niet toegestaan is).
- Overige middelen: geodriehoek, liniaal, passer, e.d.

Tijdsverlenging

Leerlingen hebben in enkele gevallen recht op tijdverlenging tijdens een toets. Denk hierbij ook aan een leerling die de NT2-status heeft.

Dyslexie

Wanneer sprake is van dyslexie, krijgen leerlingen van de RT'er een dyslexiekaart. Hierop staat de volgende informatie:

- Voorleesprogramma L2S / Intowords (Ook bij toetsen, als je gewend bent ermee te werken).
- Rustigere werkplek, indien gewenst.
- Lessen en toetsen in duidelijke lay-out en minimaal lettergrootte Arial 12.
- Gebruik van steunkaarten in overleg met docent.
- 25% extra tijd.
- Soms ook mondelinge toetsing, in overleg met docent.
- Gebruik van laptop bij toetsen is toegestaan, met voorleessoftware.

Dyscalculie

Wanneer sprake is van dyscalculie, krijgen leerlingen van de RT'er een dyscalculiekaart. Hierop staat de volgende informatie:

- Extra tijd bij wiskunde-/rekentoets: 25% extra tijd bij een toets van 45 minuten.
- Extra tijd bij andere vakken: in overleg met docent. (Bijvoorbeeld bij vakken waarbij je formules moet toepassen of bij andere vakken waarbij iets uitgerekend moet worden).
- Toetsen en overhoringen (sommen en formules) in duidelijk lettertype, minimaal Arial 12.
- Mogelijkheid tot mondelinge toelichting bij toetsen.
- Extra hulpmiddelen (ook bij toetsen): gebruik rekenmachine en gebruik van steunkaarten in overleg met docent.

Wanneer de school beschikt over een verklaring van een ter zake kundig en ter zake geschoolde psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater, heeft de leerling ook recht op tijdverlenging.

Indien een leerling NT2-status heeft, zijn er aparte regelingen mogelijk. Denk hierbij aan tijdverlenging, verklanking, woordenboeken die toegestaan zijn e.d. De NT2-coach kan aangeven wat mogelijk is.

6. Determinatie & advies (overgang)

Voor determinatie en overgang zie onze Doorstroomregeling.

7. Taken, bevoegdheden , verantwoordelijkheden

De belangrijkste betrokkenen in het toetsproces (en examinering) omvatten: het bestuur, de examencommissie, de directeur, de afdelingsleider(s), de examensecretaris, de sectievoorzitter, de docenten en de examenadministratie.

Onze school heeft voor elk onderdeel van de kwaliteitscyclus van toetsen en examinering bepaald welke taken en verantwoordelijkheden er in elke fase van de PDCA-cyclus (doelbepalen, meten, cijfers geven, beslissen) aan wie worden toegewezen. Deze informatie ligt vastgelegd in ons toetsbeleidsplan, dat jaarlijks wordt geëvalueerd en indien nodig wordt bijgewerkt. Voor alle stappen in het toetsproces hebben we vastgesteld welke persoon welke taak en verantwoordelijkheid heeft, welke kwaliteitseisen worden gehanteerd, of instrumenten worden gebruikt en welke, en welke expertise van hen wordt verwacht. Onze afspraken (op hoofdlijnen) ten aanzien van de taken en rollen bij het schoolexamen:

- Het bestuur bewaakt de kwaliteit van schoolexaminering en is eindverantwoordelijk;
- de examencommissie stelt de beleidskaders voor en evalueert de uitvoering van de onderdelen in het toets- en examineringsproces op basis van een evaluatieplan;
- de directeur (gemandateerd) stelt de SE’s en schoolexamens vast, stelt de beleidskaders vast en het jaarlijkse verbeterplan;
- de afdelingsleider: faciliteert de secties (in tijd en deskundigheid) en stuurt aan op basis van het toetsbeleidsplan en verbeterplan;
- de examensecretaris is de examenexpert op de school, voert de praktische regie, monitort en levert feedback aan teamleiders en vaksecties over de kwaliteit van de inhoud en het proces van schoolexamineren;
- de vaksectie/docenten stellen het PTO en SE op en construeren de toetsen en schoolexamens. De vrijheid van de vakgroepen ligt op het niveau van de inhoud van de toetsing en de opbouw van het toetsprogramma.

Deskundigheid

Alle betrokkenen bij toetsing en examinering beschikken over de professionele expertise en vaardigheden. Waar er expertise ontbreekt, wordt er ondersteuning geboden om deze te ontwikkelen. Dit kan in overleg met de afdelingsleider. Binnen elke vakgroep is wenselijk dat er zijn minst één docent die ook gespecialiseerd is in het maken van toetsen.

Kwaliteitscultuur

Onze kwaliteitscultuur kenmerkt zich door leren van elkaar, samenwerking en afstemming, vertrouwen geven en reflectie (op jezelf en de ander).

Rollen/taken verantwoordelijkheden

Iedere docent is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn/haar onderwijs. De vaksectie heeft de verantwoordelijkheid voor het hele toetsingsproces binnen zijn/haar vakgebied. De vaksectie heeft de taak om toetskwaliteit regelmatig op de agenda te zetten. Op deze manier vormt het werken aan en borgen van toetskwaliteit een continu proces binnen de school. In de bovenbouw heeft de examencommissie in samenwerking met de schoolleiding een aanvullende taak in de borging van de kwaliteit van de toetsen en het toetsproces en gaan waar nodig met de vaksecties het gesprek aan over toetsing. De vaksecties zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de toetsen in de onderbouw. Het is te allen tijde de verantwoordelijkheid van de docent om in het gehele traject (van afnemen, tot aan nakijken en bespreken in de les) zorgvuldig om te gaan met de afgenomen toets. In het onverhoopte geval dat het toch gebeurt dat een docent een toets van een leerling of klas kwijtraakt, zijn er verschillende opties mogelijk:
De toets is afgenomen, maar niet meer vindbaar. Het cijfer komt niet terug in Magister.
In samenspraak met de klas wordt er gezocht naar een passende oplossing.

De schoolleiding heeft twee keer per jaar een evaluatiegesprek met de vaksecties om hiermee ook de kwaliteit van toetsing en examinering te bewaken. De schoolleiding laat het belang van de toetsing zien door er een vast agendapunt van te maken bij het periodieke overleg tussen schoolleiding en vaksectie.
Docenten, examinatoren en de schoolleiding van het Lekpoort College zorgen voor de kwaliteit van toetsen. De examencommissie staat garant voor het behalen van het eindniveau door elke leerling.

Bijlage 1: format toetsmatrijs

Op de volgende pagina's zijn de bedoelde toetsmatrijzen te zien. Deze zijn via Personeelsplein te downloaden als een Word-bestand en een Excel-bestand, zodat ze gemakkelijk te bewerken zijn.

TOETSMATRIJS SCHRIFTELIJKE TOETS – Taxonomie volgens KTI

VAK		**NAAM TOETS**	
NIVEAU / LEERJAAR		**TOETSVORM- en DUUR**	
AANTAL VRAGEN		**MAX. TE BEHALEN PUNTEN**	
CESUUR		**TOEGESTANDE HULPMIDDELEN**	

Onderwerp	Toetsterm	Aantal vragen	Te behalen punten	Niveau waarop de toetsterm getoetst wordt		
				Kennis	Toepassen	Inzicht
	Totaal					

TOETSMATRIJS SCHRIFTELIJKE TOETS – Taxonomie volgens OBIT

VAK		**NAAM TOETS**	
NIVEAU / LEERJAAR		**TOETSVORM- en DUUR**	
AANTAL VRAGEN		**MAX. TE BEHALEN PUNTEN**	
CESUUR		**TOEGESTANDE HULPMIDDELEN**	

Onderwerp	Toetsterm	Aantal vragen	Te behalen punten	Niveau waarop de toetsterm getoetst wordt			
				Onthouden	Begrijpen	Integreren	Toepassen
	Totaal						

TOETSMATRIJS SCHRIFTELIJKE TOETS – Taxonomie volgens RTTI

VAK		**NAAM TOETS**	
NIVEAU / LEERJAAR		**TOETSVORM- en DUUR**	
AANTAL VRAGEN		**MAX. TE BEHALEN PUNTEN**	
CESUUR		**TOEGESTANDE HULPMIDDELEN**	

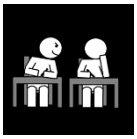
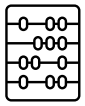
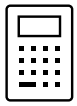
Onderwerp	Toetsterm	Aantal vragen	Te behalen punten	Niveau waarop de toetsterm getoetst wordt			
				Reproductie	Toepassen 1	Toepassen 2	Inzicht
Totaal							

TOETSMATRIJS SCHRIFTELIJKE TOETS – Taxonomie van Bloom

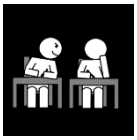
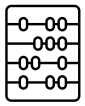
VAK		**NAAM TOETS**	
NIVEAU / LEERJAAR		**TOETSVORM- en DUUR**	
AANTAL VRAGEN		**MAX. TE BEHALEN PUNTEN**	
CESUUR		**TOEGESTANDE HULPMIDDELEN**	

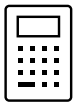
Onderwerp	Toetsterm	Aantal vragen	Te behalen punten	Niveau waarop de toetsterm getoetst wordt					
				Reproduceren/ onthouden	Verklaren/ begrijpen	Toepassen	Analyseren	Evalueren	Creëren
Totaal									

Bijlage 2: **toetsinstructie onderbouw**

Toetsinstructie: toets [vak]	
	Je hebt [tijd] om de toets te maken. Bij recht op tijdsverlenging heb je [tijd] om te toets te maken.
	Het is niet toegestaan om te spieken. Maak je werk zelf.
	Schrijf je toets met een blauw of zwart schrijvende pen. Een potlood is bij deze toets wel/niet* toegestaan om te tekenen.
	De toets bevat in totaal [vragen]. In totaal kun je [punten] behalen.
  	Je mag wel/niet* gebruikmaken van een woordenboek. Je mag wel/niet* gebruikmaken van een bosatlas. Je mag wel/niet* gebruikmaken van een rekenmachine.

Bijlage 3: toetsinstructie SE

Toetsinstructie SE [vak]	
	Je hebt [tijd] om de toets te maken. Bij recht op tijdsverlenging heb je [tijd] om te toets te maken.
	Deze toets is wel/niet herkansbaar.
	Het is niet toegestaan om te spieken. Maak je werk zelf.
	Schrijf je toets met een blauw of zwart schrijvende pen. Maak bij het tekenen van grafieken/tabellen gebruik van een potlood.
	De toets bevat in totaal [vragen]. In totaal kun je [punten] behalen.

	Je mag wel/niet* gebruikmaken van een woordenboek.
	Je mag wel/niet* gebruikmaken van een bosatlas.
	Je mag wel/niet* gebruikmaken van een rekenmachine.

Bijlage 4: kwaliteitscriteria schriftelijke toets

Toetskwaliteit algemeen: valide, betrouwbaar, bruikbaar

Validiteit

De toets meet precies de onderliggende kennis/vaardigheid die je beoogt te meten

□ De gekozen toetsvorm sluit aan bij het doel van de toets.

□ De toets bevat een toetsmatrijs waarin staat aangegeven welk onderwerp of toetsdoel op welk niveau wordt getoetst.

□ Het cognitieve niveau waarop de onderwerpen of toetsdoelen worden gemeten is passend voor het bijbehorende niveau en leerjaar.

Betrouwbaarheid

De toets geeft bij herhaalde afname een vergelijkbare en te verantwoorden uitkomst

□ De toets is specifiek. De toets meet geen algemene kennis. Alleen leerlingen die de leerstof beheersen, kunnen de toetsvragen beantwoorden.

□ De toets differentieert en maakt het verschil tussen vaardige en niet-vaardige leerlingen dus duidelijk.

□ De toets bestaat uit een voldoende aantal vragen om toeval uit te sluiten.

□ De toetsvragen zijn eenduidig; het correctiemodel is compleet en nauwkeurig. Gelijkwaardige antwoorden / uitvoeringen krijgen gelijkwaardige beoordelingen, ongeacht de beoordelaar.

Bruikbaarheid

De toets is transparant en uitvoerbaar

□ De lengte van de toets is passend bij de afnametijd.

□ De toets bevat voldoende items om valide en bruikbaar te zijn, maar is niet te lang.

□ De toets heeft een duidelijke, verzorgde en overzichtelijke lay-out.

□ Het gebruikte taalniveau in de toets is passend voor het bijbehorende niveau en leerjaar.

□ Bij de volgorde van de vragen is rekening gehouden met de moeilijkheidsgraad van de vragen.

□ De toets / toetsinstructie bevat:

o Vak, onderdeel, toetsvorm

o Toetsdoelen / onderwerpen

o Antwoordmodel

o Scoringsvoorschrift

o Beoordelaarsinstructie

o Cesuur

o Cijferbepaling

□ In de toets staat per vraag het aantal te behalen punten aangegeven.

Kwaliteit toetsvragen

Specificiteit

□ De toetsvragen zijn relevant en hebben betrekking op de onderwerpen of toetsdoelen.

□ De vraag is zo specifiek gesteld dat alleen de leerlingen die de leerstof voldoende beheersen de opdracht goed kunnen uitvoeren.

□ De vraag kan niet met behulp van andere dan de beoogde kennis worden uitgevoerd.

Discriminatie

□ De moeilijkheidsgraad van de vraag sluit aan bij het bijbehorende niveau en leerjaar.

□ De vraag maakt onderscheid tussen leerlingen die de stof goed en minder goed beheersen.

Objectiviteit

□ Het gewenste antwoord is een feit of aangeleerd principe en geen mening, tenzij het doel van de vraag is om eigen mening te geven of te onderbouwen.

Eenduidigheid

□ De vraag is nauwkeurig en concreet geformuleerd: het is voor de leerling duidelijk wat hij moet doen.

□ De vraag bevat voldoende informatie over de inhoud en vorm van de gewenste uitvoering.

□ De vraag bevat geen irrelevante gegevens.

□ De vraag is geen strikopdracht.

□ Het gebruik van context en bronnen (casus, situatiebeschrijving, afbeelding, etc.) is functioneel.

□ Bij het gebruik van context en bronnen is duidelijk welke context of bronnen bij de vraag horen.

Onafhankelijkheid

□ De (deel)vragen zijn onafhankelijk van elkaar geformuleerd: de vraag kan zonder informatie uit andere vragen beantwoord worden.

Taalkundige correctheid

□ De vragen zijn kort, helder en eenvoudig geformuleerd.

□ Er wordt geen gebruik gemaakt van overbodig taalgebruik.

□ Er worden geen onnodig complexe woorden gebruikt.

□ De vragen bevatten geen spelfouten en zijn grammaticaal juist (zinsbouw).

□ Passief taalgebruik (de lijdende vorm) wordt vermeden.

□ De vragen zijn waar mogelijk als vraag geformuleerd (niet als opdracht).

□ Waar mogelijk is de vraag positief geformuleerd (geen ontkenningen).

Bijlage 5 : Begrippenkader

Formatief handelen/ leerdoelgericht werken

Formatief handelen draait om het volgen en stimuleren van het leerproces van de leerling. Bij formatief handelen draait het om drie vragen die je stelt: 1. Waar ga ik naartoe? 2. Waar sta ik nu? 3. Hoe kom ik verder? Wat is mijn volgende stap?

Allereerst maak je duidelijk wat de **leerdoelen** zijn. Als dat duidelijk is, stel je vast waar je leerling staat ten opzichte van die leerdoelen. Met die informatie kun je vervolgens bepalen welke **tussenstappen**/ **tussendoelen** nodig zijn om het doel te halen, en welke **vervolgstap** de leerling op dat moment kan maken, door continu te checken: wat weet je nu, wat kun je, wat begrijp je? Beheerst de leerling het tussendoel, dan kan hij/zij naar het volgende "level". Zo niet, dan stel je vast wat de leerling moet doen om alsnog door te kunnen naar de volgende stap in het leerproces. Het uitgangspunt is steeds: **Elke leerling behaalt alle leerdoelen**, op minimaal voldoende niveau.

Leerdoelen, beoordelingscriteria, succescriteria

Effectief onderwijs begint met het scheppen van heldere verwachtingen. Die geven richting aan het leerproces. Dat begint met het stellen van heldere **leerdoelen** (wat er geleerd moet worden) en **succescriteria** (hoe je weet of die leerdoelen behaald zijn; welke kennis en vaardigheden daarvoor vereist zijn; hoe dat eruitziet). De **beoordelingscriteria** zijn de aspecten die meegewogen worden bij een taak of opdracht – dus waar de kwaliteit van een taak aan afgemeten wordt.

Leerdoelen kunnen voor korte of langere periodes worden geformuleerd: voor een enkele les, voor een deel van een les of voor een lessenserie. Goede leerdoelen maken duidelijk voor de leerlingen wat er van hen wordt verwacht. De lessen bevatten taken en activiteiten waardoor de leerlingen deze leerdoelen kunnen behalen. Docenten moedigen leerlingen aan om de leerdoelen te behalen door feedback op het proces en de voortgang.

Heldere leerdoelen en succescriteria vormen de basis van formatief handelen. Als de leerdoelen duidelijk zijn, weet je waar de leerling naartoe moet, kun je bepalen waar de leerling nu staat ten opzichte van het leerdoel en kun je bedenken wat de volgende stap richting het leerdoel is voor de leerling. Maar als leerdoelen en succescriteria niet helder zijn, kan de docent de leervoortgang ook niet evalueren of beoordelen.

Formatief handelen

Formatief handelen is dus het continu checken van hoe het leren gaat en het aanpassen van het onderwijs op basis van de opgehaalde informatie. Het doel is: meer, beter en gerichter leren, door continu feedback op te halen en te verwerken. Dit geldt voor zowel docenten als leerlingen. Formatief handelen richt zich op het leren zelf. Een formatief toetsmoment levert informatie op, geen cijfer.

Formatief handelen: verwachtingen verhelderen

Formatief handelen begint bij het formuleren van heldere verwachtingen. Om deze verwachtingen voor iedereen concreet te maken, stel je de volgende vragen:

1. Wat gaan we leren?
2. Waarom leren we dat?
3. Wat kun en weet je nu al?
4. Wat gaan we doen om het te leren?
5. Waarop wordt de taak beoordeeld?
6. Wanneer is het voldoende?
7. Hoe ziet een goed resultaat eruit?

1. Wat gaan we leren?

➔ *Leerdoelen:* Elke leerling weet wat het onderwerp is, en wat hij/zij moet kunnen aan het eind van de opdracht, de les, het leertraject

2. Waarom leren we dat?

➔ *Nut*: Elke leerling ziet/ begrijpt het nut van het leerdoel van de les

3. Wat kun en weet je nu al?

➔ *Voorkennis*: Elke leerling heeft een beeld van zijn/haar beheersing van het onderwerp (kennis/ vaardigheid/ inzicht)

4. Wat gaan we doen om het te leren?

➔ *Opdracht:* Elke leerling weet welke taken uitgevoerd moeten worden & hoe

5. Waarop wordt de taak beoordeeld?

➔ *Beoordelingscriteria:* Elke leerling weet waarnaar gekeken wordt/ waarop de uitvoering van de taak wordt beoordeeld

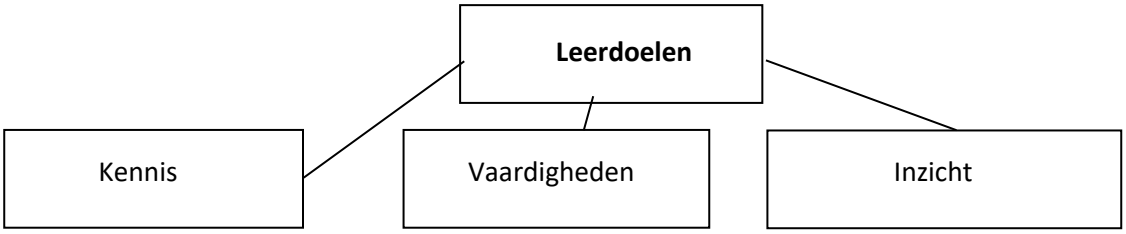
6. Wanneer is het voldoende?

➔ *Succescriteria 1:* Elke leerling weet wat hij/zij minimaal moet weten/kunnen/inzien om het leerdoel te behalen.

7. Hoe ziet een goed resultaat eruit?

➔ *Succescriteria 2:* Elke leerling heeft een juist beeld van hoe een taak voldoende is uitgevoerd/ met welke kennis en inzichten het leerdoel is bereikt

Verschillende leerdoelen bij kennis, inzichten en vaardigheden

A: **Kennis** *Voorbeelden:*

1. Talen: basisvocabulaire; sterke werkwoorden; uitgangen/vervoegingen
2. Bèta: begrippen; formules; elementen periodieke systeem + afkortingen
3. Zaakvakken: klimaatsysteem van Köppen; mitose en meiose; tijdvakken

B: **Basisvaardigheden** *Voorbeelden:*

1. Talen: werkwoordspelling NL, juiste vervoeging toepassen
2. Bèta: berekenen, oplossen, grafiek tekenen, titreren
3. Zaakvakken: microscoop gebruiken, bronnen duiden, kaartlezen

C: **Complexe vaardigheden/ inzicht** *Voorbeelden:*

1. Talen: presenteren, artikel schrijven, interviewen
2. Bèta: Probleem oplossen, beredeneren, verklaren
3. Zaakvakken: gesteente determineren, oorzaken aanwijzen voor economische groei, kans op oorlog kunnen voorspellen

Summatief toetsen

Summatief toetsen is toetsen voor een cijfer. Een summatieve toets is een beoordeling aan het eind van een leertraject/ lessenserie. Deze beoordeling heeft consequenties voor rapport/ bevordering/ diploma. Het verbindt een cijfer aan het beheersingsniveau van een bepaalde vaardigheid of onderwerp. Het doel van een summatieve toets is het afsluiten van een leertraject en het genereren van een cijfer/ resultaat. Het leereffect van een summatieve toets is zeer beperkt: het doel was immers het eindresultaat, niet het leerproces zelf.

Rubric

Een rubric is een verzameling van succescriteria in een tabel. Horizontaal staan de beoordelingscriteria onder elkaar; verticaal staan de succescriteria beschreven, voor elk beheersingsniveau. Voorbeeld:

Leerdoel	Beginnend	Op weg	Gevorderd	Expert
1. Ik weet wat de eenheden van lengte zijn en kan hiermee rekenen.	Ik weet wat lengte is en kan rekenen met lengte als de eenheden hetzelfde zijn.	Ik weet wat de verschillende eenheden van lengte zijn en kan ze omschrijven. Zo kan ik lengtes met elkaar vergelijken.	Ik kan rekenen met de verschillende eenheden van lengte.	Ik kan verhaaltjessommen over lengtes oplossen *Vb. Een fietsrek is 60 cm hoog. Een auto is 1,5m hoog. Het fietsrek wordt op het dak van de auto geplaatst. Hoe hoog is de auto met het fietsrek? Geef je antwoord in meters.*
2. Ik weet wat de eenheden van gewicht zijn en kan hiermee rekenen.	Ik weet wat gewicht is en kan rekenen met gewicht als de eenheden hetzelfde zijn.	Ik weet wat de verschillende eenheden van gewicht zijn en kan ze omschrijven. Zo kan ik gewichten met elkaar vergelijken.	Ik kan rekenen met de verschillende eenheden van gewicht.	Ik kan verhaaltjessommen over gewichten oplossen. *Vb. Een olifant weegt 5250kg. Een volwassen man 80 kg. Hoeveel volwassen mannen heb je nodig om het gewicht van één olifant te maken?*
3. Ik weet wat de eenheden van tijd zijn en kan hiermee rekenen.	Ik weet wat tijd is en kan rekenen met tijd als de eenheden hetzelfde zijn.	Ik weet wat de verschillende eenheden van tijd zijn en kan ze omschrijven. Zo kan ik tijden met elkaar vergelijken.	Ik kan rekenen met de verschillende eenheden van tijd. Ik kan begin- en eindtijden berekenen en berekenen hoe lang iets duurt.	Havo: Ik kan een einddatum en de tijdsduur tussen twee data berekenen.

Toetskwaliteit

Valide, Betrouwbaar, Bruikbaar

Een goede toets is valide, betrouwbaar en bruikbaar. Een toets die meet wat hij moet meten, is valide. De **validiteit** van een toets hangt af van twee zaken: begripsvaliditeit (gaat de toets alleen over de leerstof) en relevantie (komen de verschillende onderwerpen in een goede verhouding terug in de toetsvragen).

De **betrouwbaarheid** van een toets gaat over hoe consistent deze is: levert de toets telkens dezelfde resultaten op? Dit hangt samen met bijvoorbeeld de lengte van de toets (is de toets lang genoeg om conclusies aan te verbinden over het beheersingsniveau van de leerling?) en specificiteit (zijn de vragen zo specifiek gesteld dat ze alleen met de geleerde kennis/ vaardigheden beantwoord kunnen worden?).

Tegelijkertijd moet de toets **bruikbaar** blijven voor leerling en docent – dus praktisch uitvoerbaar en transparant. Dat betekent dat de toets ook niet té betrouwbaar moet zijn (dan wordt de toets te lang en te complex).

Taxonomie

Een taxonomie is een indeling die overzicht geeft. Bij onderwijs en toetsing kan een taxonomie gebruikt worden om verschillende cognitieve niveaus aan te duiden, bijvoorbeeld Onthouden/ Begrijpen/ Inzien/ Toepassen (OBIT), Reproductie/ Toepassing/ Inzicht (RTTI), of Weten Doen Snappen (WDS/ Bureau ICE). Bij toetsen kan bijvoorbeeld aangegeven worden welke vragen puur over kennis gaan, bij welke vragen het draait om vaardigheidsbeheersing, en welke vragen gaan over inzicht en verbanden.

Toetsmatrijs

Een toetsmatrijs is een blauwdruk voor een toets. De toetsmatrijs beschrijft welke toetsdoelen en toetsonderwerpen een toets bevat, en in welke verhouding. Bij gebruik van een taxonomie kan er ook onderscheid gemaakt worden in de cognitieve niveaus van de vragen. Zo kunnen toetsen worden geconstrueerd met de juiste balans tussen verschillende vraagsoorten en –niveaus; dit levert informatie op over wat leerlingen weten en kunnen. Daarnaast kun je gelijkwaardige verschillende toetsversies maken met behulp van een toetsmatrijs.